A. BERLESE

ACARI, MYRIOPODA ET SCORPIONES

HUCUSQUE IN ITALIA REPERTA

ACARI, MIRIAPODI E SCORPIONI

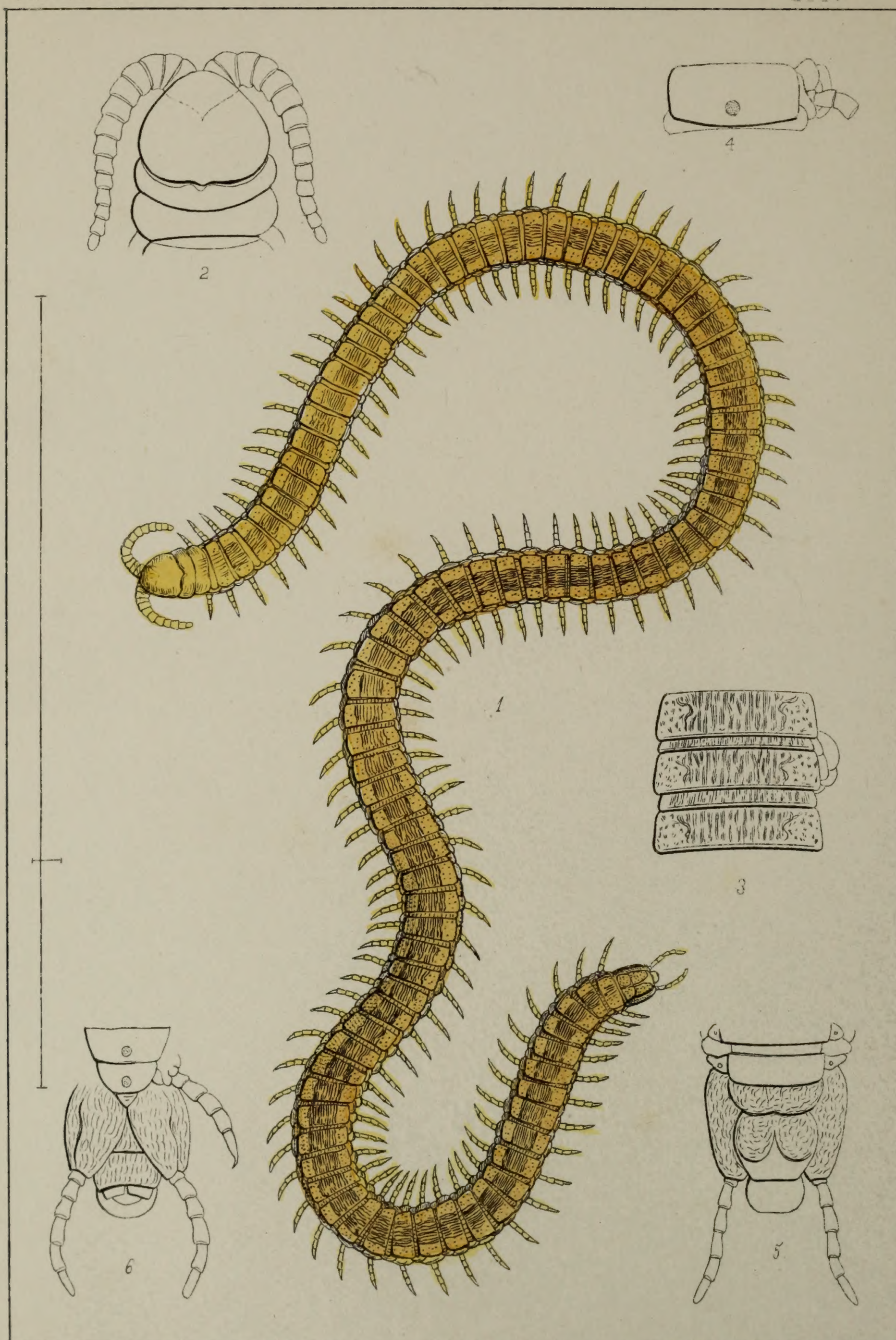
ITALIANI

OPERA SUSSIDIATA DAL R. MINISTERO DELLA PUBBLICA ISTRUZIONE
DIETRO IL PARERE DEL CONSIGLIO SUPERIORE
E DISTINTA CON MEDAGLIA DI BRONZO ALL'ESPOSIZIONE ITALIANA
DI TORINO 1884.

FASCICOLO LVII. complete

PADOVA
TIPOGRAFIA DEL SEMINARIO
Unico deposito della presente opera presso la casa
LOESCHER e **A. SEEBER**, Firenze.

15 Dicembre 1890
Prezzo Ital. Lire 4.

Berlese DIS. INC. DIP.

1

HIMANTARIUM RUGULOSUM K.

Fasc. LVII. N. 1.

Himantarium rugulosum C. Koch

C. Koch., Wagners Reisen in Algier III, 224. (*Geophilus rugulosus*); *idem,* Syst. d. Myr. p. 177, 2, *idem*, Die Myr. Bd. II, p. 100, tab. 112, fig. 222.

Fedrizzi, Mir. del Trentino, Chilopodi (Ann. Soc. Nat. Modena 1778) p. 73 (*Geophilus rugulosus*).

Latzel, Miriapodi raccolti a Lavaiano (Bull. Soc. Entom. ital. XIV, trim. 3-4).

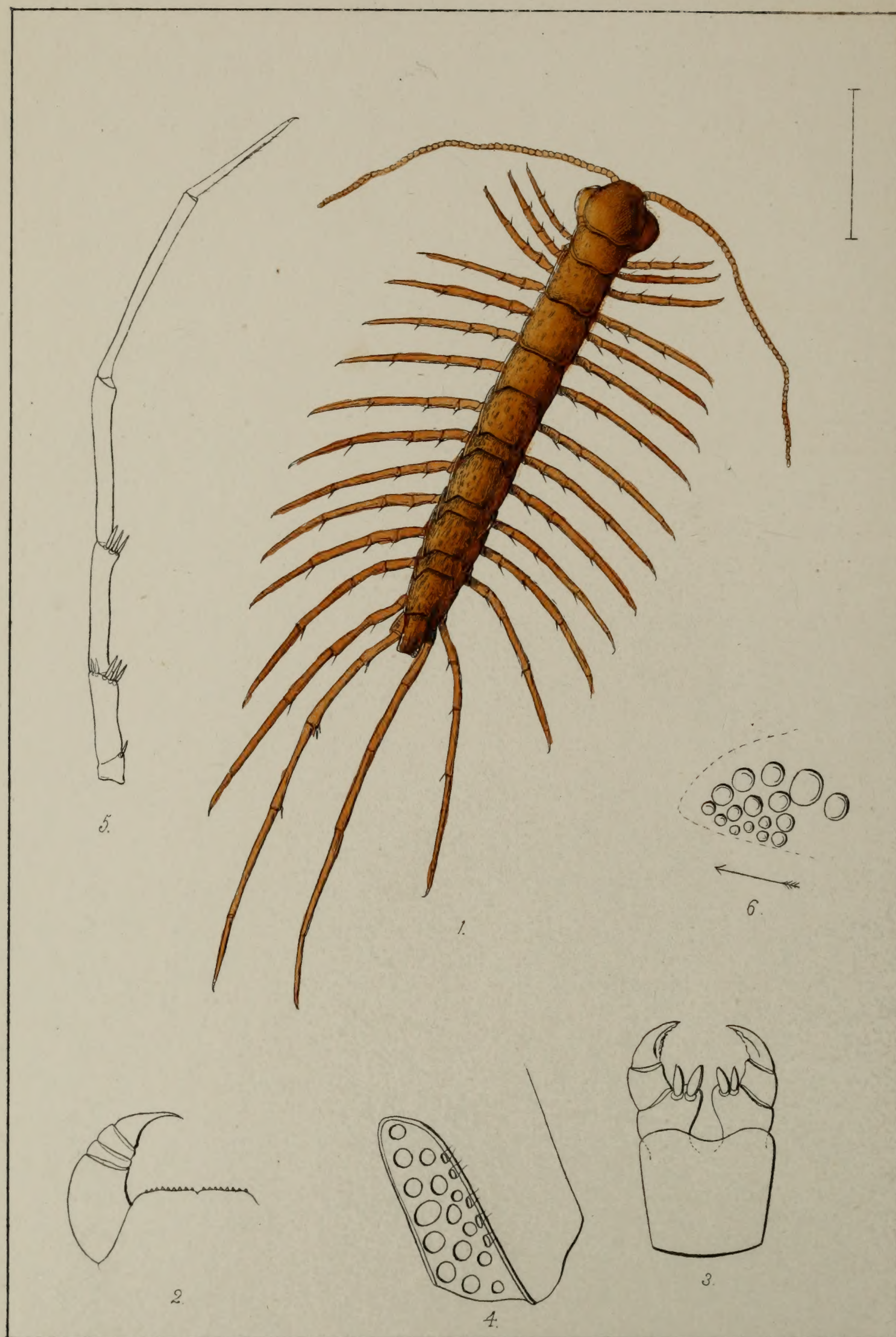
H. *saturate ochraceum; pedibus utrinque circiter 100; pleuris posticis rugosissimis segmentisque omnibus dorsualibus profunde rugosis, punctatis. Ad 100, 120 mill. long.*

Habitat *frequens in totius Italiæ, præcipue meridionalis, udis, sub petris vel in terra infossum.*

Obs. Differt ab affini *H. Gabrielis*, præcipue corpore curtiori, pedum numero, cum pedes numquam ultra 100 numerentur, scutis dorsalibus pleurisque posticis rugosissimis. Corpus robustum, saturate ochraceum vel ochraceo-badium, vel fuscescens. Lamina cephalica certe æque longa ac lata, (2) subtriangula. Antennæ brevissimæ. Pedes maxillares flexi, marginem frontalem haud attingentes. Laminæ dorsuales (3) late trapezoideæ, in medio profundius striato-rugosæ, lateraliter profunde impresso-punctatæ. Lamina dorsualis ultima tota, præter ad apicem rugosissima. Pleuræ posticæ profunde striato-

rugosæ. Pedes anales graciles, pedes ceteros longitudine æquantes, inermes. Laminæ ventrales ut in *H. Gabrielis.* Pedum paria 90–100.

Expl. tab. 4 lamina ventralis cum disco poroso; 6 corporis apex posticus inferne visus; 5 idem superne.

A. Gerlesz DIS. INC. DIP.

✗ 2

LITHOBIUS LEPTOPUS LATZ. 57

Lithobius leptopus Latzel *).

?Fedrizzi, Atti Soc. Ven.-Trent., vol. V, fasc. II, p. 203. (*L. terreus*).

Latzel, Die Myr. osterr. Mon. I, p. 53.

L. *ochraceo-badius; pedibus omnibus exilibus, posticis longissimis, poris coxalibus numerosis, multiseriatis, dentibus maxillaribus 16-20 brevissimis. Ad 16-25 mill. long.*

Habitat. *Exempla plurima vidi et ipse collegi in spelunca* Oliero, *prope* Bassano *in agro Patavino; nonnulla quoque in agro Tergestino collecta inspexi.*

Obs. Inter omnes congeneres, pedum gracilitate et posticorum longitudine distinguendus. Color exemplorum quæ vidi, semper pallens, ochraceo-badius. Antennæ longiores, corpus dimidium longitudine æquantes, 40-47 articulatæ. Ocelli (6) utrinque 14-23, in series 3-5 digesti.

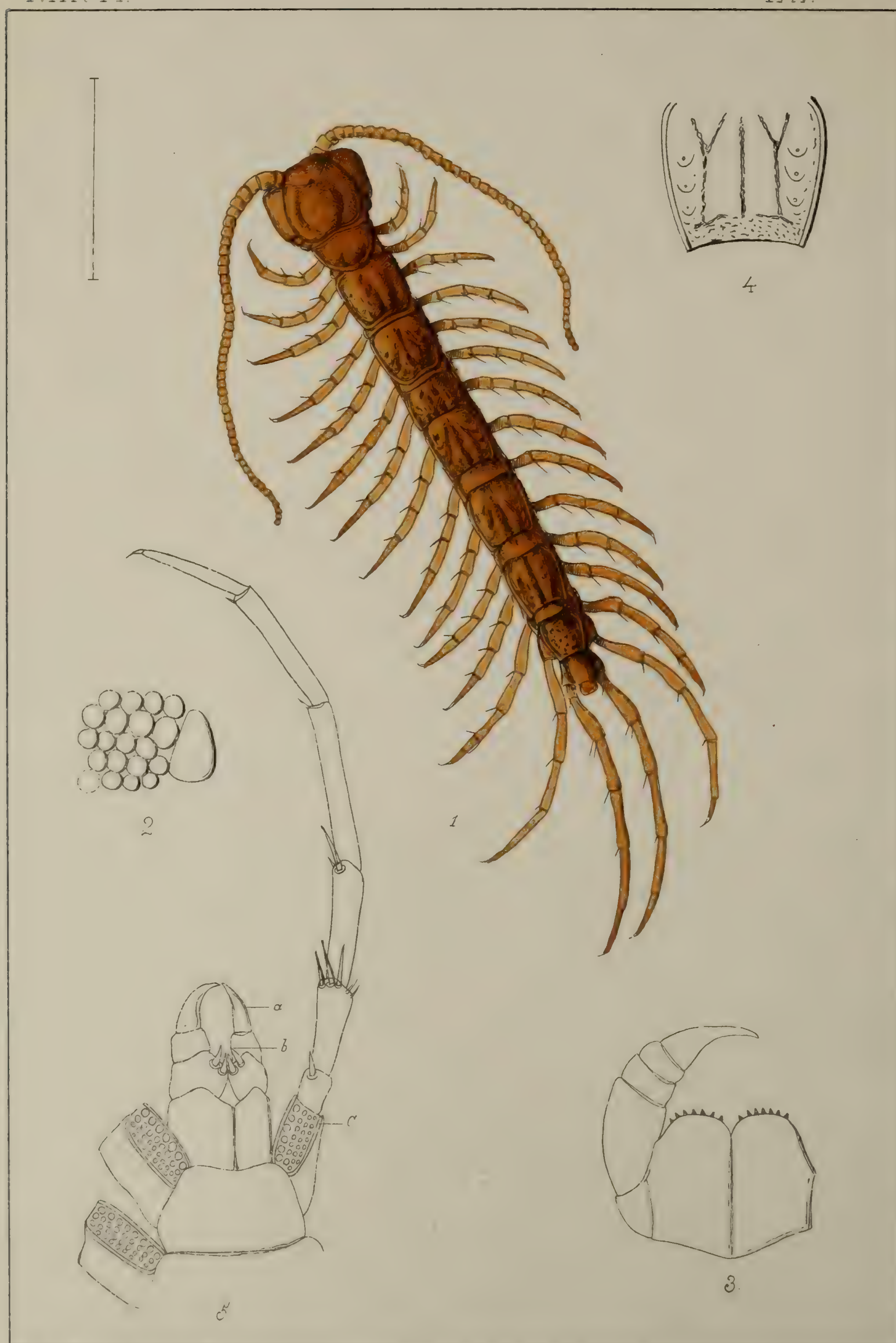
Coxæ pedum maxillarium (2) dentibus 16-20 brevissimis armatæ. Lamina dorsualis 6, angulis posticis acutiusculis, parum productis vel rectis; laminæ dorsuales 7, 9, 11, 13, angulis posticis valde productis. Pori coxales numerosi, multiseriati, seriebus confusis, rotundi. Pedes anales longissimi, exilissimi, ungue unico,

---

*) Neolithobius.

infra calcaribus 0, 1, 3, 3, 1 armati; articuli I margine laterali inermi. Genitalium feminæ unguis integer vix interne serrulatus; calcarium duo paria. Long. 16-25 mill.

Nota. Lith. terreus Fedrizzi non satis bene descriptus quia marem tantum Cl. auctor agnoverat, forsitan hæc species est: invenerat Fedrizzi in agro Tridentino.

Berlese dis. inc. B.F.

3.

LITHOBIUS IMPRESSUS K.

Fasc. LVII. N. 3.

Lithobius impressus F. Koch *).

F. Koch., in Vagner's Reisen in Algier B. III, S 224.

Lucas, Expl. Scient. Algerie. p. 340, pl. 2, fig. 4.

Gervais, Apt. IV. p. 234.

C. Koch., Die Myriapodengattung Lith. p. 36.

A. Costa, Note ed osservazioni sulla Geofauna Sarda Mem. IV, p. 9.

L. *badius, scutis dorsualibus profunde sulcato-rugosis, poris coxalibus multiseriatis rotundis; pedum maxillarium dentibus 14-18. Àd 25-28 mill. long.*

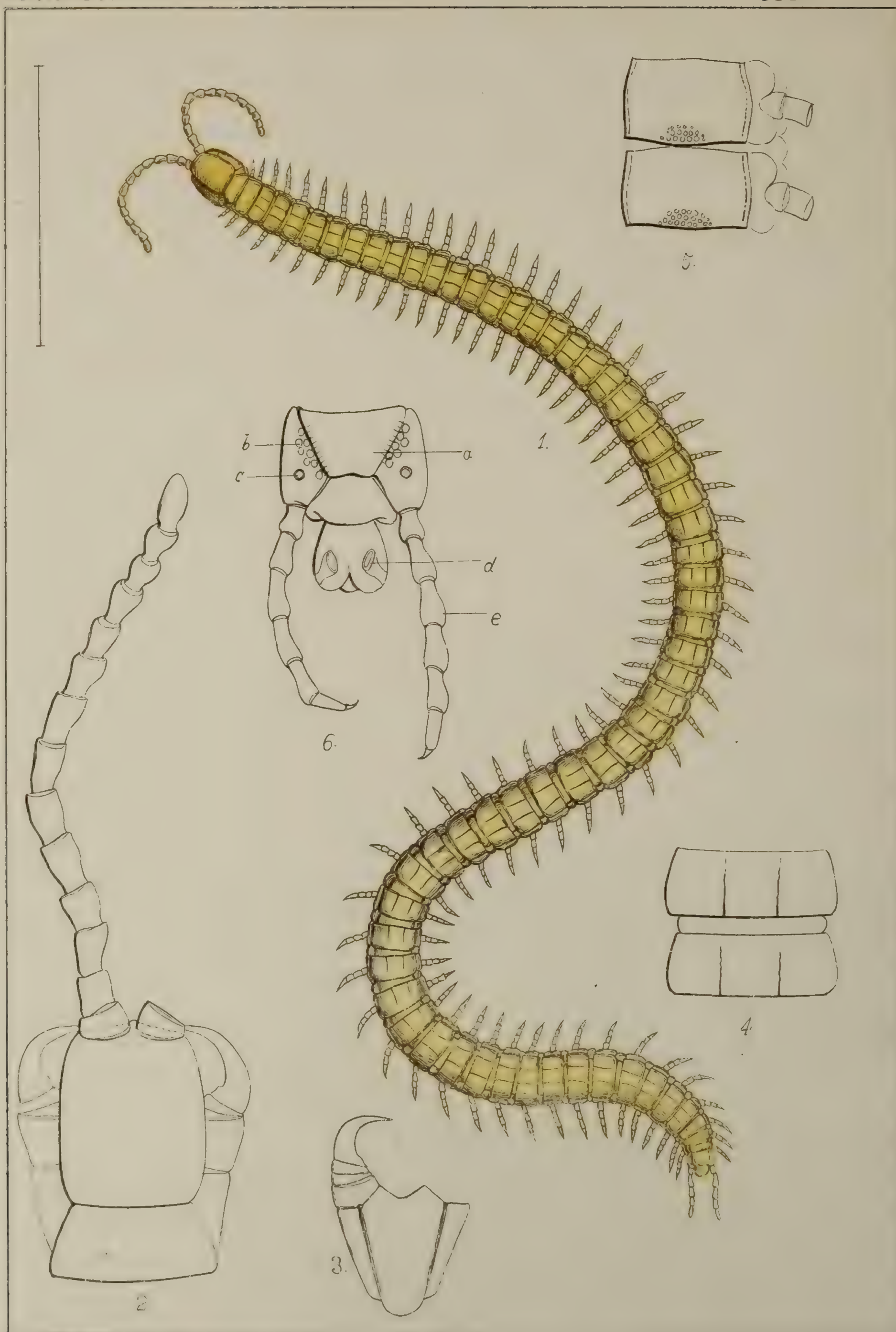
Habitat *in Africa. Primum in Italia (Sardinia) invenit Cl. Prof. A. Costa. Plurima ego exempla inveni in Sicilia prope* Catania *ita ut ibi perfrequens hæc species videretur.*

Obs. Robustus; castaneus vel rufo-brunneus. pedibus pallidioribus badiis. Antennæ dimidium corpus longitudine æquantes et vix superantes, articulis 47–48 compositæ. Ocelli (2) utrinque 12–20 in series 5 dispositi. Coxæ pedum maxillarium (3) dentibus 12–14 armatæ. Laminæ dorsuales (3) omnes profundius striis tribus longitudinalibus nec non foveolis sparsis impressæ. Laminæ

*) Archilithobius.

dorsuales 9, 11, 13, angulis posticis productis. Pori coxales rotundi, multiseriati ut in *L. grossipede* dispositi. Pedes anales longiusculi, ungue singulo, infra calcaribus 0, 1, 3, 2, 1, aucti. Genitalium femineorum unguis integer; calcarium duo paria.

Expl. tab. 5 feminæ corporis apex extremus inferne visus *a* unguis; *b* calcaria, *c* pori coxales.

DIS. INC. DIP.

4

GEOPHILUS ELECTRICUS (L,) K.

57

Geophilus electricus (L.) C. Koch.

Linnè. Syst. Nat. editio X, t. I, p. 638. (*Scolopendra electrica*), *idem* Fauna Suecica ed. II, p. 501.

?Poda, Jns. mus. græc. p. 126, (*Scolopendra electrica*).

C. Koch, C. M. A. Deutschl. fasc. 3, fig. 4.

?Newport. Trans. Linn. Soc. Lond. XIX, p. 433. (*Anthronomalus flavus*).

?Sill, Verh. d. sieben. Verein. f. Natw. Hermannst. 12 Jahrg. p. 11.

C. Koch, Die Myr. II, Bd. p. 110, fig. 232.

Bergsoe et Meinert, Nat. Tidsskr. 4, Bd. p. 90.

Meinert, Nat. Tidsskr. 7, Bd. p. 84.

Stuxberg, Œfvers. Vet. Ak. Förh. p. 507.

Haase, Zool. Anz. V, Car. n. 48, p. 68 (*Geophilus sudeticus*).

Fedrizzi, Mir. del Trentino, Chilopodi, (Ann. Soc. Nat. Modena 1878) p. 72.

Latzel, Die Myr. öst. Mon. I, p. 187.

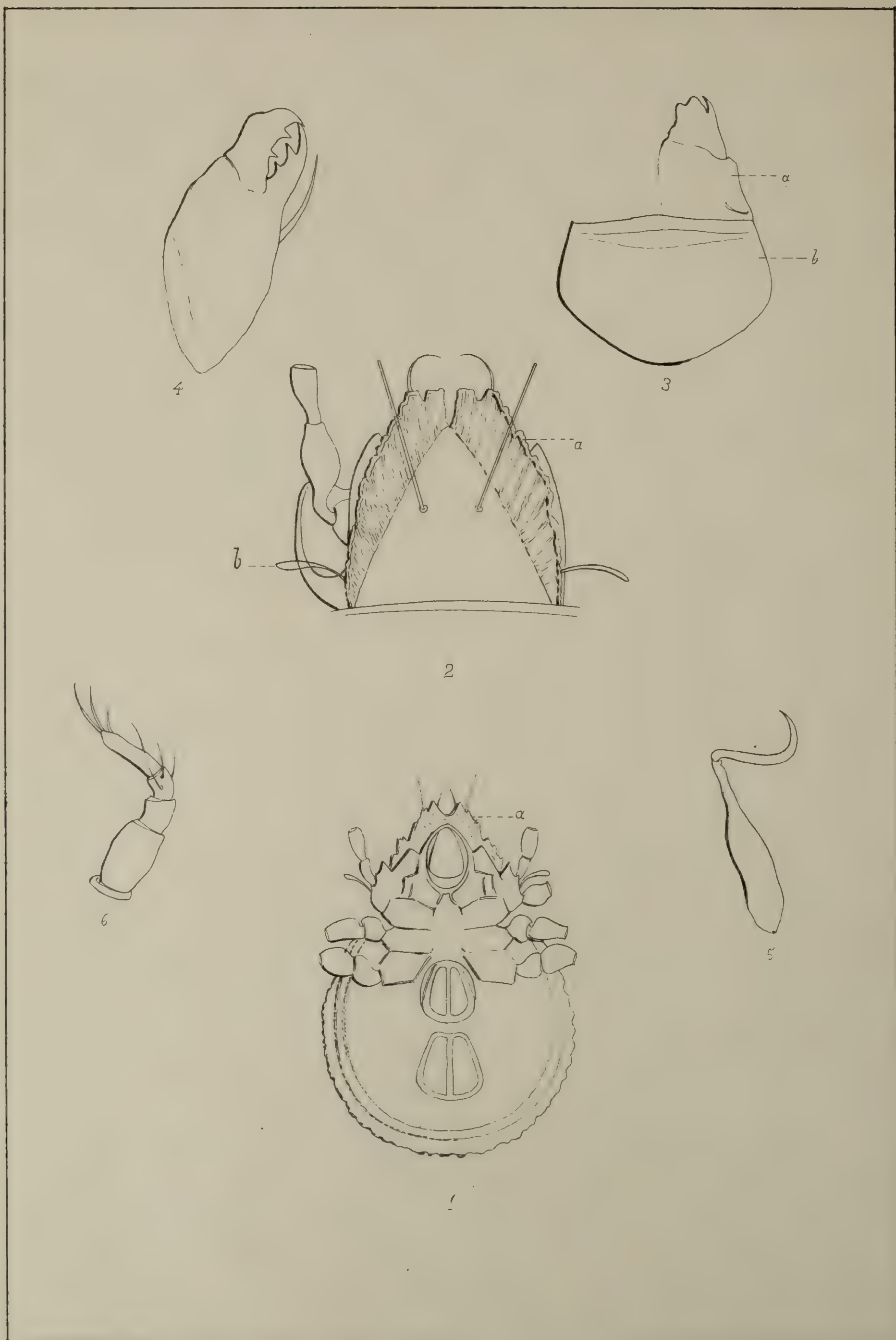
Non. Syn. Rosichy, Die Myr. Böhm. Prag. p. 21. (*G. electricus*).

» » Fanzago Chilop. it. p. 44.

G. *ochraceus capite obscuriori, lamina cephalica longiori quam lata pedibus analibus ceteris vix longioribus, unguiculatis. Ad 45 mill. long.*

Habitat. *Collegit in agro tridentino clar. prof. Fedrizzi.*

Obs. Corporis color ochraceus, posterius vix luridior, capite subtestaceo-badio. Capitis lamina (2) vix longior quam lata. Antennæ breves. Pedes maxillares flexi, marginem frontalem vix attingentes, coxis inermibus lineisque chitineis integris. Laminæ ventrales anticæ (5) grosse punctatæ, sulcïs ternis; laminæ posticæ obsoletius exaratæ. Lamina ventralis ultima (6, *a*) lata. Pleuræ posticæ subtus utrinque poris (6, *a*) 7-9 perconspicuis, nec non singulo (6, *c*) ad apicem remoto. Pori anales (6, *d*) duo maximi. Pedes anales (6, *e*) ceteris pedibus paulo longiores ungue validiusculo armati. Laminæ dorsuales (4) bistriatœ.

Fiertes

5.

GEN. TEGEOCRANUS CHAR.

Genus Tegeocranus Nicolet 1855

(τέγη = **tectum**; κράνον=**caput**.).

? *Cepheus* (ex p.); C. L. Koch, C. M. A. Deutschl. et Uibersicht des Arachidedemsystems.
Tegeocranus; Nicolet; Hist. nat. Acar. etc. (Archives du Museum, tom. VII, p. 465).
» ; Michael, A. Contribution to the Knowledge of British Oribatidæ. (Journal of the R. Microsc. Soc. vol. II, 1879, p. 247).
Carabodes (ex p.); Canestrini G. Acarofauna it. p. 9.

Corpus rotundum, dorso convexiusculo, dermate granulis vel rugis asperato Abdomen crista chitinea circumdatum. Pedes corpore curtiores, femore ceteris articulis vix crassiori, lateribus rotundatis. Unguis unco unico constitutus (5).

Anticum (2) in medio planum, granosum, lateribus in cristam (2 *a*) altiorem elevatis, verum tectum sistentibus, anterius satis ab antico discretum. (Videas figuram 3, in tabula *Tegeocrani cepheiformis*). Mandibulæ (4) dentibus validis Hypostoma (3 *b*) late pentagonum, inferius rotundato-obtusum, anterius rectilineum.

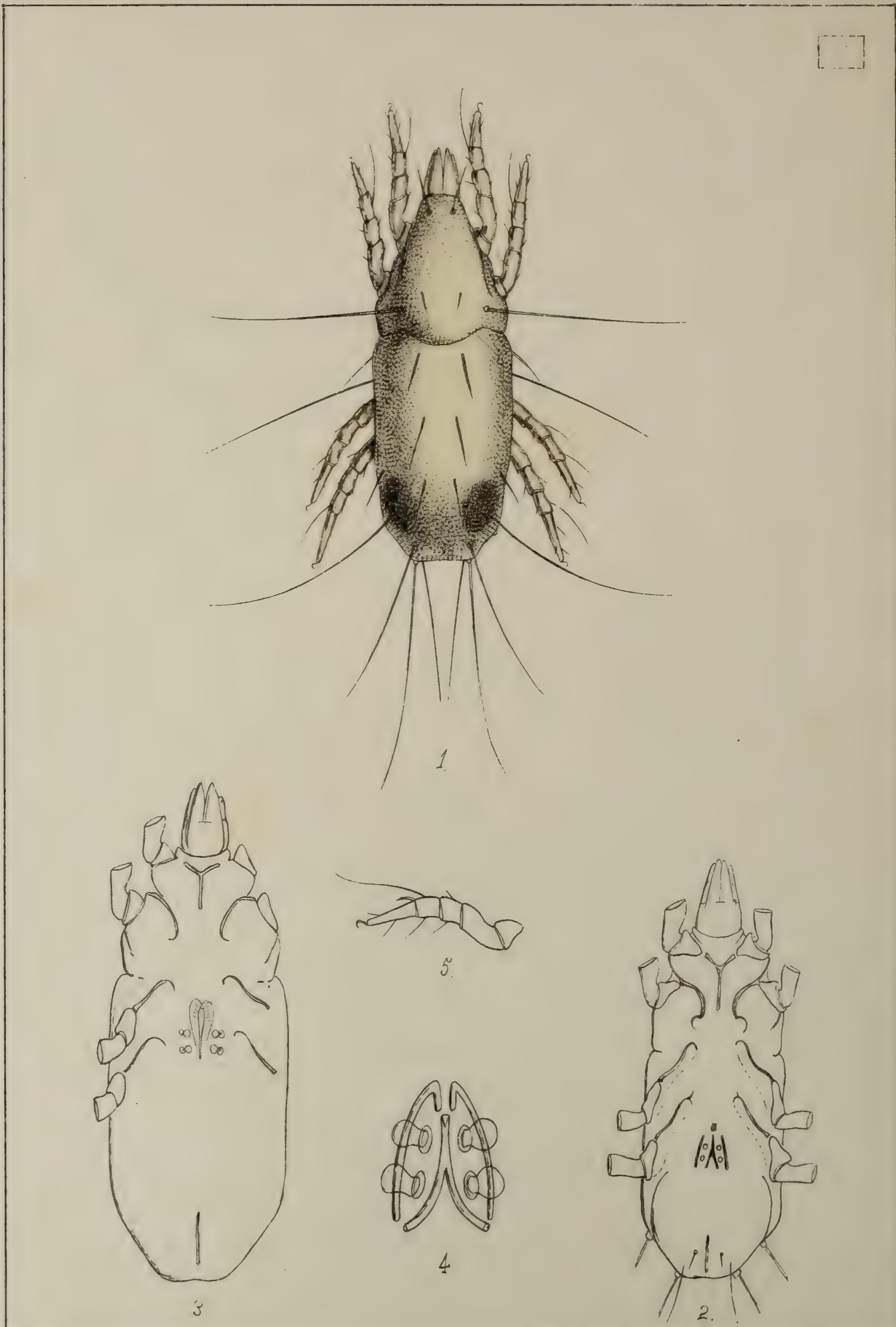
*

Dec. 15, 1890

Palpi (6) articulis 2° et 5° inter sese longitudine æqualibus, ceteris duplo et amplius longioribus.

Potius ad genus *Cepheus* quam *Carabodes* adpropinquandum.

Expl. tab. 3 Hypostoma cum maxilla. 1. Tegeocr. cepheif. inferne visum.

A. Berlese DIS. INC. DIP.

6.

SAPROGLYPHUS NEGLECTUS B.N.SP 57.

Saproglyphus neglectus Berl. n. sp. *)

S. *albidus, elongatus; pilis corporis longioribus; pene recto. Ad 310 μ. long. (fem.) mas ad 250 μ. long.*

Habitat. *Plura inveni exempla in boletis* (*Polyporus hispidus*) *putrescentibus; in agro Patavino* (Vigodarzere), *comitante Histigastero corticali.*

Obs. Corpus valde elongatum, sive circiter triplo longius quam latum, posterius rotundato angulatum. Anticum setis scapularibus duabus, corpus fere longitudine æquantibus Abdomen setis dorsualibus curtis octo, biseriatis, setis marginalibus corpus fere longitudine æquantibus, ex quibus, duæ humerales, duæ post quartos pedes, nec non sex ad marginem corporis posticum. Pedes (5) mediæ longitudinis, crassiusculi, ambulacro membranaceo destituti, unco nudo.

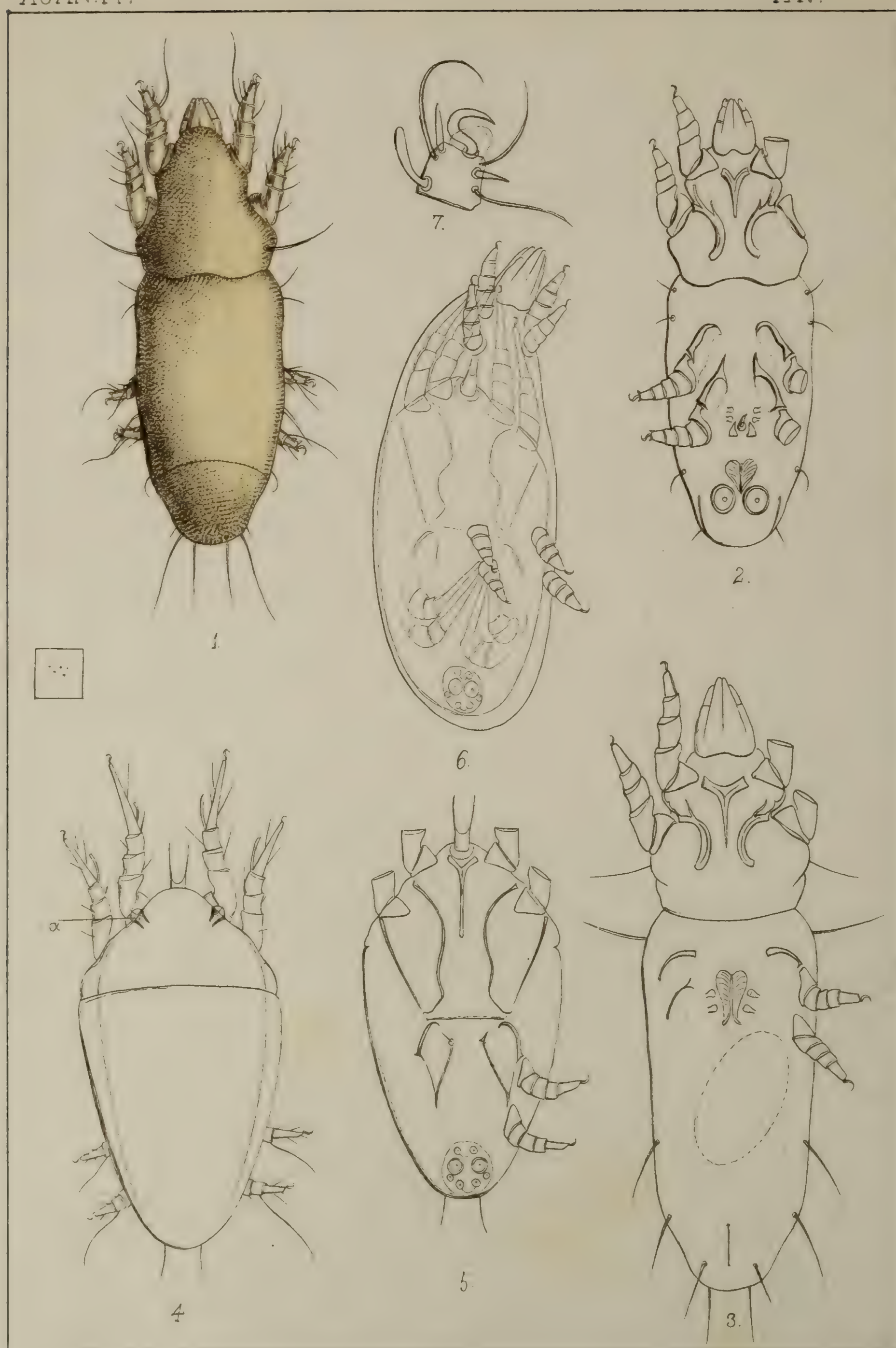
Mas (2) femina vix minor, pene (4) perparvulo inter quarti paris epimera sito, recto, disculis genitalibus quatuor minoribus.

Femina (3) vulva inter epimera tertii et quarti paris aperta, labiis transverse striatis, disculis genitalibus conspicuis.

Minutissimus, oculo nudo vix conspicuus.

---

*) Et genus.

A. Berlese DIS. INC. DIP.

7

~~HISTIOGASTER CORTICALIS~~ (MICH.) CAN. 57

Monziella Mali

Fasc. LVII. N. 7.

Monziella Mali

Histiogaster corticalis (Mich.) Can.

Canestrini e Fanzago, Acar. it. p. 208, tab. VII, fig. 6, (hypopus, sine nomine).

Michael, Notes on the Life-Histories of some little-Know Tyroglyphidæ, III, p. 9, tab. III, fig. 1-14, (*Tyroglyphus corticalis*).

Canestrini G. J Tiroglifidi, pag. 25; *id.* Acarofauna it. p. 297.

H. *albidus; maris abdominis postici scutulo vix obscuriori; elongatus; pedibus curtioribus, maris abdomine appendice lamelligera omnino destituto. Fem. 600 μ., hypopus 250 μ.*

Habitat. *Plura inveni exempla cum Saproglypho neglecto in Polyporo hirsuto quodam putrescenti in agro Patavino* (Vigodarzere). *Huius hypopum iam ibidem collegerant Cl. Proff. G. Canestrini et Fanzago.*

Obs. Corpus valde elongatum præcipue in femina, (circiter quadruplo longius quam latum) pilis raris, curtiusculis ornatum, ex quibus quatuor in extremo corporis margine, fere corporis latitudinem æquantibus. Pedes curti et crassiusculi, corporis latitudine dimidio curtiores, epimeris anticis concretis. Tarsi omnes fere æque longi ac lati, basi (primi et secundi paris) appendicula tactili aucti.

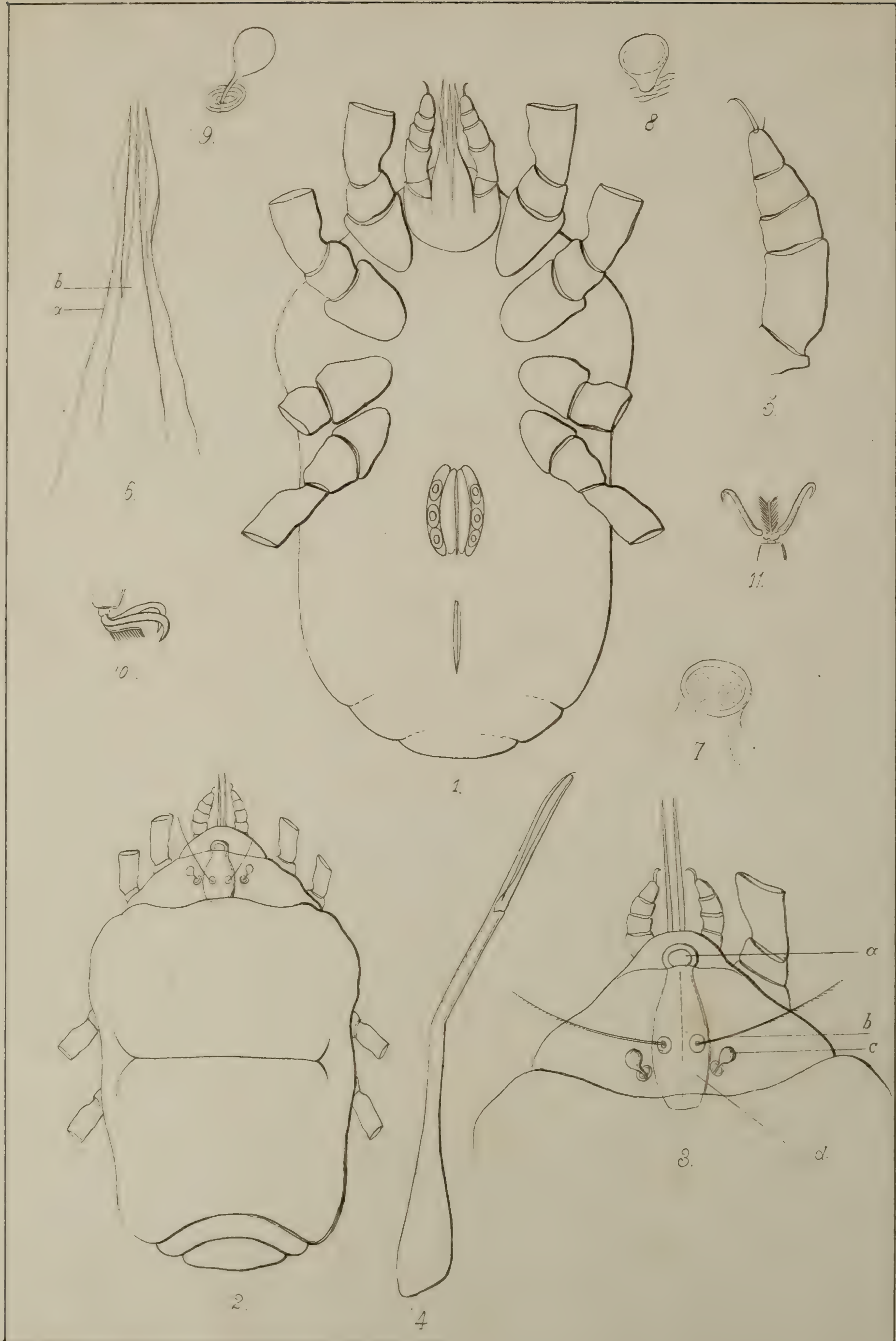
Mas, femina minor, (1), tertia abdominis pars postica in dorso, scuto subbrunneo protegitur. Penis minu-

sculus subrectus, post quarti paris epimera insitus. Disculi copulatorii maiores, rotundi prope marginem posticum corporis insiti.

Femina (3) vulva inter tertii et quarti paris pedum epimera aperta.

Hypopus (4) postice rotundato-acutus; antico utrinque ad pedes primi paris in dorso, oculo vel organo oculiformi (a) aucto. Pedes primi et secundi paris longiores.

Expl. tab. 2 mas supinus, 5 hypopus supinus, 6 nympha cum hypopo interiori propter dermatis pelluciditatem manifesto, 7 tarsus primi paris.

A. Berlese dis. inc.

8.

GEN. MICHÆLIA CHARACT.

Genus Michaelia Berlese 1884

(Genus Cl. Michael dicatum).

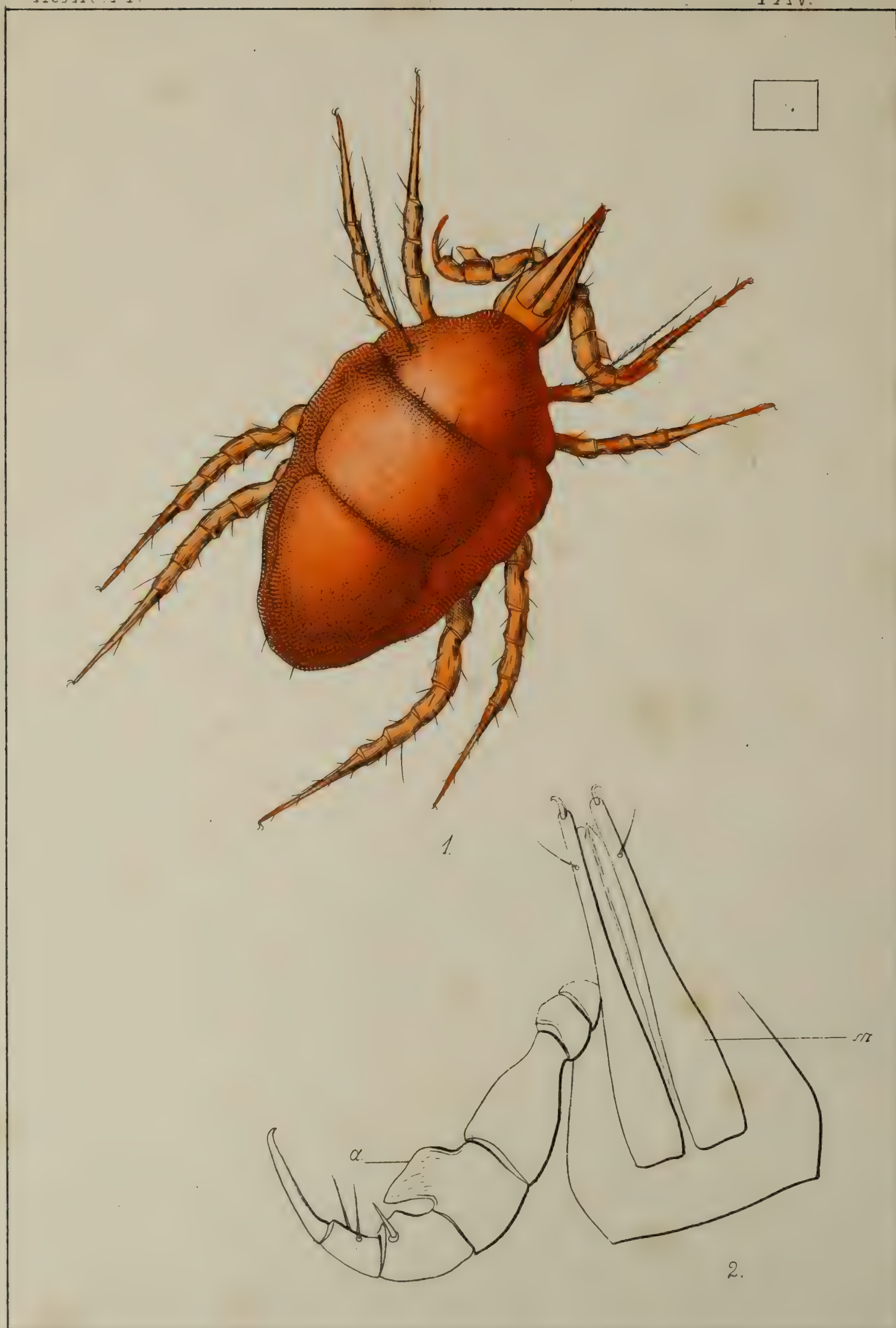
Corpus sulco post secundi paris pedes impresso, præcipue in dorso, in partes duas divisum. Anticum (3) trigonum, in medio, scutulo (*d*) longe elliptico occupatum. In scutulo hoc sunt setulæ duæ (*b*) longiores apice plumosulæ. Ad latera scutuli, utrinque clavuncula (*c*) adest subpyriformis e foveola quadam exorta (fig. 9). Anterius scutulum antici, in organum quoddam ignotæ naturæ desinit (fig. 3 *a*) quod iam oculum credidi, sed maiori amplificatione examinatum, (7) trachearum ostiolum videtur, et acido acetico callenti ope transparentius, factum, (8) pyri formam simulat.

Abdomen plicis transversis, segmentationem quandam simulantibus impressum, dermate toto areolato, tuberculis minimis curtissime piligeris ad areolarum basim aucto. Genitalia utrinque disculis tribus in seriem longitudinalem dispositis, marginata. Pedes longi, epimeris scutuliformibus inter sese discretis, uncis duobus et in medio pulvillo piligero terminati (10-11).

Rostrum subinferum, mandibulis (4) superioribus, longioribus, exilibus in medio subarticulatis, chelis elongatissimis, digitis acutissimis, interne subserrulatis. Palpi (5) laterales, articulis quinque, ex quibus secundus ceteris maior, ultimus conicus, ungue apicali falcata au-

ctus. Hypostoma (6) appendiculis tribus constitutum, ex quibus laterales (*a*) (maxillæ) longe cultriformes, acutissimæ, hyalinæ: media (*b*) (lingula) acutissima, hyalina.

Obs. Speciei unicæ *Michaeliæ augustanæ* unicum iam inveneram exemplum cum descripsi. Sed autumno 1889 plura exempla in ligno quodam putri et valde humido collegi ad *Selva*, (in agro *Tarvisino*) Cl. Prof. Saccardo in horto. Animalculum vidi albidissimum, lente deambulans et habitu *Alicis* simile. Tunc melius cognovi et delineavi.

A. Berlese DIS. INC. DIP.

9

SCIRUS CAPREOLUS BER. N. SP.

Scirus Capreolus Berl. n. sp.

Sc. *cinnabarinus, palpis sexarticulatis, articulo tertio interne appendicula membranosa, securiformi, subhyalina aucto. Ad 400 μ. long. (excepto rostro).*

Habitat. *Pauca inveni exempla, sub corticibus vitis in agro Pedemontano* (Alessandria)

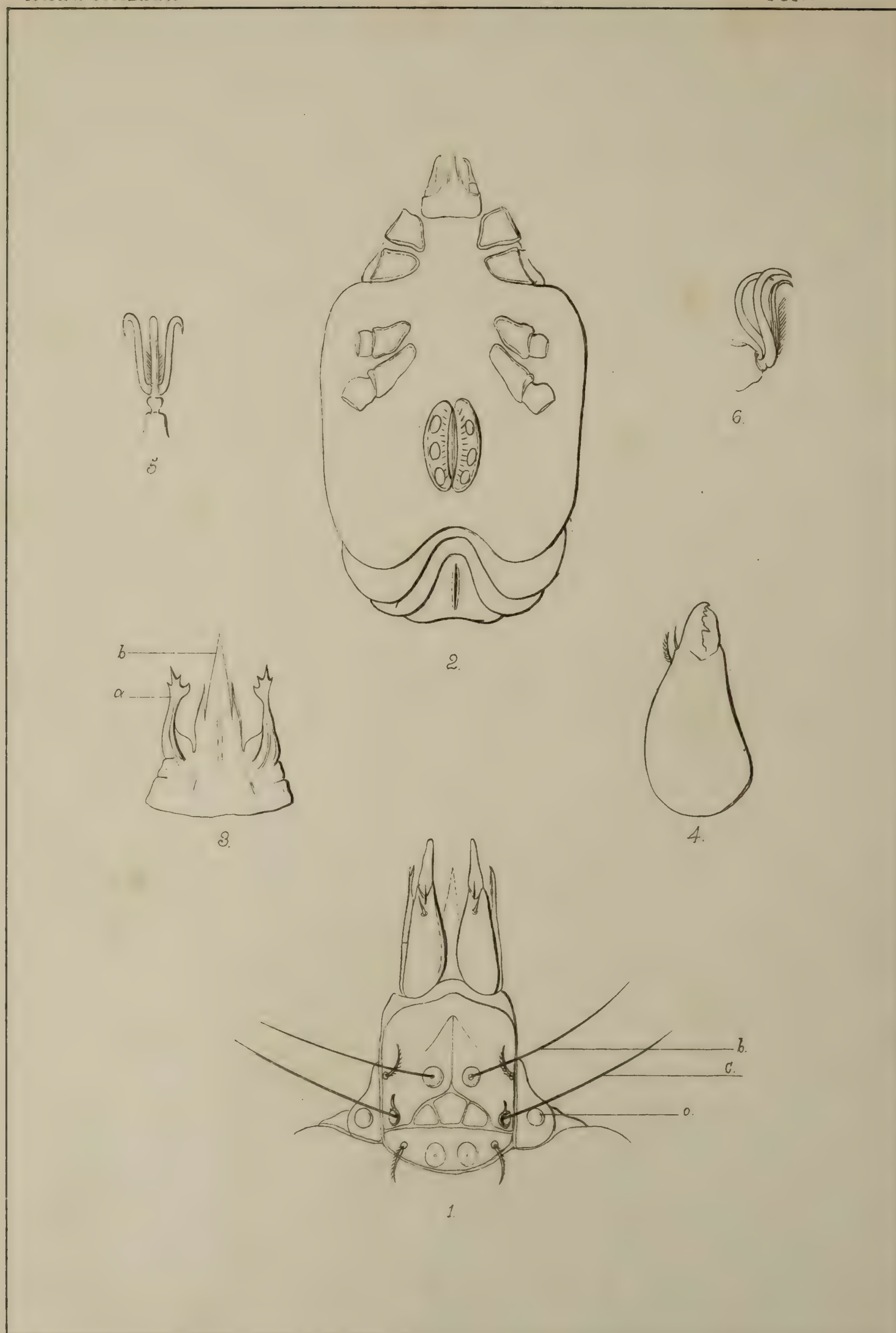
Obs. Corporis fabrica, parum a *setirostri* diversus, sed valde rostri characteribus. Rostrum mediocre, palpis corporis latitudinem mediam vix æquantibus mandibularumque apicem paulo superantibus. Palpi sexarticulati quod articulus quintus in partes duas iunctura dividatur. Articulus secundus spinis et setis destitutus, vix tertio longior. Articulus tertius fere æque longior quam latus, interne appendicula quadam, late securiformi, hyalina (fig. 2, *a*) ornatus. Articulus quartus spinula mediocri interiori. Articulus quintus interne setis duabus curtulis Articulus postremus subrectus, apice vix recurvus, acutissimus, omnino nudus.

Setæ quatuor corporis ut in *setirostri.*

Pedes mediocres.

Collegi hieme.

Dec. 15, 1890.

A. Berlese dis. inc.

10

GEN. ALICUS CHARACT.

Genus Alicus Koch 1847.

(ἁλικός = **maritimus**).

? Pachygnatus Duges, Recherch. sur l'ordre des Acar. in Ann. Sc. nat. II, ser. vol. II, p. 54.
Alicus C. L. Koch. Uebersicht des Arach. Syst. pag. 38.
» Canestrini e Fanzago, Acari ital. p. 100.
» Kramer Ueber die segmentirung bei den Milben.

Corpus sulco manifestissimo post secundi paris originem, præcipue in dorso, in partes duas divisum. Anticum (1) subtrapezinum, anterius recte truncatum. Anticum in dorso pilis plumosis tantum quatuor augetur.

Derma eius in areolis quibusdam dividitur; præcipue pigmento interrupto conspicuis. Setæ duæ longiores, simplices (*c*) e foveola quadam oriuntur et prope oculos conspiciuntur. Setulæ duæ quoque simplices in medio antico exortæ ex areola quadam rotunda (*b*) exterius diriguntur. Oculi sexiles duo, (*o*) ad latera et ad basim antici, unus in quoque latere sunt manifesti. Abdomen (præcipue in dorso) plicis transversis, segmentationem quandam simulantibus impressum, dermate toto dense piligero.

Genitalia utrinque disculis tribus in seriem longitudinalem dispositis, marginata. Pedes longi, epimeris scutiformibus, inter sese discretis, uncis duobus (5-6) et in medio unco piligero terminati. Rostrum subinferum, mandibulis (4) crassis et crasse chelatis. Palpi (vide tabulam *Alici rosei* fig. 5) sexarticulati, articulo secundo ceteris maiori, ultimo subconico, ungue destituto. Hypostoma (3) appendiculis tribus constitutum; ex quibus laterales curtulæ, apice dilatatæ et dentatæ (*a*) maxillæ sunt; media triangularis acuta et hyalina, (*b*) lingulam sistit.

Sub petris et sub lignis putrescentibus, præcipue primo vere inveniuntur, lente deambulantes, fragilissimi.

Obs. Confer cum genere *Michaelia*. Conferendo antici figuras, videas quod setulæ (fig. 1, *alici*) *c*, cum clavis (fig. 3 *c Michaeliæ*) conveniunt setulæque *b* cum setulis *b*, supradictarum figur.
